

9. Косаренко Д.А. Фінансові ресурси місцевих бюджетів та особливості їх формування // Д.А. Косаренко / Вісник Сумського національного аграрного університету. – №2. – 2008. – С.55-59.
10. Мікуліна М.О., Лисиця С.О. Формування і використання місцевих бюджетів // М.О. Мікуліна, С.О. Лисиця / Вісник Сумського національного аграрного університету. – №2. – 2008. – С.95-101.
11. Финансы. Денежное обращение. Кредит / [под ред. Дробоздиной Л.А.] – М.: Финансы, ЮНИТИ, 1997. – 479с.
12. Чистов С. М. Державне регулювання економіки: [навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц.] / С.М. Чистов – К.: КНЕУ, 2002. – 208с.
13. Ширкевич Н.А. Местные бюджеты / Н.А. Ширкевич – М.: Финансы и статистика, 1991 – 137с.
14. Recommendation on the equalisation of resources between local authorities // Rec(1991) 4.: Council of Europe. 22.03.1991.

УДК 338

**Шафранова К.В., аспірант,
Академія муніципального управління,
м. Київ**

СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ

В сучасних умовах господарювання актуалізуються питання стратегічного планування розвитку регіонів як складової частини держави. Необхідність запровадження у практичну діяльність стратегічного управління та планування обумовлюється поступовим наближенням процесу управління в Україні до світового досвіду. Планування є найпершою функцією управління, яка передує всім іншим, визначаючи їх природу. Особливо важливою ця функція є для органів державного управління, коли під впливом зовнішніх чинників перед ними ставляться невизначені до кінця завдання, а подекуди - нездійсненні цілі, поставлені політиками.

В современных условиях ведения хозяйства актуализируются вопросы стратегического планирования развития регионов как составной части государства. Необходимость внедрения в практическую деятельность стратегического управления и планирования обуславливается постепенным приближением процесса управления в Украине к мировому опыту. Планирование является самой первой функцией управления, которая предшествует всем другим, определяя их природу. Особенно важной эта функция является для органов государственного управления, когда под воздействием внешних факторов перед ними ставятся неопределенные до конца задания, а кое-где - неисполнимые цели, поставленные политиками.

The questions of the strategic planning of development of regions are'll be actual In the modern conditions of menage how component part of state. The input necessity in the practical activity of strategic management and planning conditions by the gradual approaching of management process in Ukraine to the peace experience. Planning is the

same first function of management which precedes to all others, determining their nature. Especially important this function is for organs of state administration, when under act of external factors before them indefinite to the end of task belong, and here and here - impracticable aims put by politicians.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день питання необхідності та доцільності стратегічного планування в діяльності суб'єктів господарювання посідає чільне місце та потребує детального дослідження. Система органів державного управління як єдина ланка між державою та підприємницькими структурами вимагає принципово нового та демократичного механізму планування своєї діяльності на всіх рівнях. Саме тому набуває особливої актуальності тема щодо формування стратегічного мислення у керівників державних органів з метою планування тих чи інших видів економічної діяльності і, зокрема, зовнішньоекономічної як індикатора конкурентоспроможності та ефективності системи регіонального управління.

Варто відзначити, що, на жаль, на сьогодні повсякденна діяльність органів виконавчої влади обмежується поточними щоденними справами через брак часу та велику кількість "паперової" роботи, що, в свою чергу, призводить до зниження усвідомлення переваг постановки стратегічних завдань та цілей. Вирішення проблемних питань базується на оперативному реагуванні на виникаючі проблеми, що призводить до досягнення лише короткострокового ефекту. Саме тому ефективне управління, і зокрема, державне, вимагає використання системи планування, яке обумовлює визначення мети, уточнення завдань та раціонального розподілення ресурсів.

Зовнішньоекономічна діяльність є провідним видом економічної діяльності будь – якого регіону. Ефективна експортно – імпортна та інвестиційна діяльність дає змогу закріпитися регіону на державному рівні, підвищити свою значимість, рівень конкурентоспроможності, що відповідно призведе до якісно нового рівня господарювання та підвищення добробуту мешканців регіону. Саме цей вид економічної діяльності є пріоритетним для Житомирської області та таким, що дозволить вийти даному регіону з категорії "депресивних". Адже Житомирська область має значний потенціал у галузі сільського господарства, гірничо – видобувної, легкої, хімічної, харчової промисловості, а також лісового господарства.

Все це потребує обов'язкового використання інструментів стратегічного планування органами державної виконавчої влади та органами місцевого самоврядування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питанню дослідження ролі державних органів влади й органів місцевого самоврядування щодо регулювання розвитку територій, у тому числі їх зовнішньоекономічної складової, зробили такі відомі науковці, як В.Д.Бакуменко, В.І.Борденюк, Б.М.Данилишин, В.М.Князєв,

В.В.Кравченко, В.І.Кравченко, В.І.Куценко, В.С.Куйбіда, Ю.П.Лебединський, В.І.Луговий та інші.

Постановка завдання. Метою даної статті є дослідження місця та ролі стратегічного планування в системі державного управління, використання інструментів стратегічного менеджменту на державному та регіональному рівнях, а також перспектив реалізації стратегічного планування в системі управління зовнішньоекономічною діяльністю Житомирської області.

Виклад основного матеріалу. В сучасних умовах, коли в Україні після проголошення незалежності, відбуваються докорінні реформи і трансформації, набувають актуальності питання стратегічного планування розвитку регіонів, які завжди були і є центрами соціально-економічної, політичної та культурної системи держави і одночасно представляють собою сконцентроване виявлення всіх протиріч і проблем економіки та суспільного розвитку в цілому. Необхідність запровадження у практичну діяльність стратегічного управління та планування обумовлюється поступовим наближенням процесу управління в Україні до світового досвіду.

Ставлення до розробки регіональної стратегії розвитку як до найважливішого заходу регіонального управління, який за самою своєю суттю має поєднувати перспективну та поточну діяльність, погоджувати дії між різними суб'єктами державного регулювання в інтересах зростання добробуту суспільства та підвищення показників регіонального розвитку, є безперечно домінуючим у сучасній державній регіональній політиці. На такому розумінні базується зміст тих заходів, що розробляються у межах стратегій розвитку країни, регіонів, окремих галузей, населених пунктів та інше. Регіональна стратегія розвитку є визначальним та направляючим для всіх суб'єктів документом, відтак формування та реалізація стратегії стає пріоритетним завданням у діяльності органів регіональної влади [1].

Планування - це стержнева частина всіх систем управління, процес, за допомогою якого система пристосовує свої ресурси до змін зовнішніх і внутрішніх умов. Планування є найпершою функцією управління, яка передує всім іншим, визначаючи їх природу. Планування залежить від ефективного аналізу зовнішнього середовища, об'єктивної оцінки власних ресурсів, вимагає спільних зусиль і участі всіх складових частин організації. Особливо важливою ця функція є для органів державного управління, коли під впливом зовнішніх чинників перед ними ставляться невизначені до кінця завдання, а подекуди - нездійсненні цілі, поставлені політиками. Планування - найбільш динамічна функція, а тому вона повинна виконуватися професійно й постійно для забезпечення надійної основи здійснення інших видів управлінської діяльності.

Саме тому ефективним є довгострокове стратегічне планування, яке визначає мету, що стоїть перед організацією; причини поставленої мети;

ресурси для її досягнення. Стратегічне планування - це систематичний процес, за допомогою якого органи державного управління прогнозують і планують свою діяльність на майбутнє.

Вихідною "сировиною" для планування є різнопланова інформація. Тому вміння кваліфіковано збирати та обробляти інформацію - це важлива умова ефективної аналітичної діяльності, від якої залежить успішне вирішення всіх інших управлінських функцій. Джерелами інформації для планування є системи зовнішнього та внутрішнього середовищ, конкурентних відносин. До зовнішніх факторів слід віднести напрями державної політики та стиль управління на національному та регіональних рівнях, демографічні, географічні, геополітичні та інші чинники. А до внутрішніх організаційно-управлінську структуру, наявні ресурси (матеріальні, інтелектуальні, інформаційні), набутий досвід (методи, процедури), соціальні, технологічні та інші особливості організації. Інформація про плани конкурентів включає в себе рівень доходів, обсяг надання послуг, ситуацію на ринку, інформацію про ціни тощо. Для здійснення ефективного планування необхідна наявна інформація з кожної із цих систем та її обробка в процесі формування планів дій [2, С. 168 - 179].

Проаналізуємо зовнішньоекономічну діяльність Житомирської області. Частка експорту товарів Житомирської області в Україні становить 0,7%, імпорту – 0,4%. Майже 53% усього експорту припадає на країни Європи, із них 30% – на Італію, Німеччину та Польщу. Лише 3,6% експортних поставок здійснюється з прикордонною Республікою Білорусь, хоча вони за останніх 5 років зросли у 5,7 рази.

В останні роки зросли також експортні поставки товарів до Сполученого Королівства Великобританії і Туреччини. Остання займає 6,6% у загальному експорті товарів області.

У товарній структурі експорту області переважає деревина та вироби з неї, готовий одяг та інші текстильні готові вироби, більшість з яких виготовлені на давальницькій сировині. Основними партнерами при укладанні давальницьких угод є країни ЄС, якими відправлено майже 94% усього текстилю.

Значне місце у загальному обласному експорті займають мінеральні продукти, шкіряна сировина, механічне обладнання.

Найбільшими поставщиками товарів до області є Німеччина, Італія, Польща та Російська Федерація. Майже 20% усього імпорту області складає імпорт давальницької сировини.

У товарній структурі імпорту переважають механічне обладнання, текстиль та вироби з нього, полімерні матеріали та пластмаси, транспортні засоби та шляхове обладнання, продукти хімічної промисловості.

Експорт послуг області є незначним, який у 2006 році склав 5,9 млн. дол. США, в тому числі 5,5 млн. дол. США припадає на країни ЄС, з яких 69% - на Німеччину.

У структурі експорту послуг переважають послуги вантажного автотранспорту. Значно зросли комп'ютерні послуги та послуги в галузі культури і відпочинку.

Основа імпорту послуг складала роялті та ліцензійні послуги, різні ділові, професійні та технічні послуги.

Для того, щоб розробляти плани розвитку регіону в цілому та його зовнішньоекономічної сфери зокрема. Доцільно використати такий "універсальний" інструмент стратегічного менеджменту як SWOT – аналіз.

SWOT – аналіз – це метод в стратегічному плануванні, що полягає в розділенні чинників і явищ на чотири категорії: Strengths (Сильні сторони), Weaknesses (Слабкі сторони), Opportunities (Можливості) і Threats (Загрози) [4].

Провівши SWOT – аналіз Житомирської області в цілому було визначено такі сильні та слабкі сторони регіону, а також його можливості та загрози відповідно. Отже, до сильних сторін можна віднести:

1. Прикордонне розташування з Республікою Білорусь.
2. Розташування на території Критського транспортного коридору та міжнародних магістралей, які поєднують Західну Європу із Східною.
3. Дешева робоча сила приваблива для інвесторів.
4. Залізничне сполучення з Києвом, Львовом, Ужгородом, Харковом, Одесою, Сімферополем, Мінськом, Москвою та Санкт-Петербургом.
5. Розвинута мережа засобів інформації та мобільного зв'язку.
6. Наявність сировинних ресурсів (граніти, апатито-ільменітові руди, торф, ліс, продукція сільського господарства тощо).
7. Конкурентні переваги у виробництві медичного, фарфоро-фаянсового та скляного посуду.
8. Збережена виробнича база для розвитку машинобудування.

Відповідно до цього окреслені такі можливості Житомирського регіону, зокрема у його зовнішньоекономічній сфері, як модернізація інфраструктури кордону з Республікою Білорусь, можливості для будівництва нових, розширення і реконструкції існуючих пунктів пропуску через державний кордон, приєднання області до євро регіону «Дніпро», велика кількість нерозвіданих покладів корисних копалин, висока зацікавленість до області з боку іноземних та вітчизняних потенціальних інвесторів, велика кількість незадіяних виробничих приміщень та вільних земельних ділянок, зміцнення позитивного інвестиційного іміджу області.

На підставі проведеного аналізу були також виявлені і слабкі сторони, а саме:

1. Нерозвиненість інфраструктури на основних автомагістралях області (готельно-ресторанний та авторемонтний сервіс). Низька якість сервісного обслуговування, слабо розвинута стаціонарна телефонна мережа.

2. Не повністю використані можливості міжнародної співпраці області, її районів і міст.

3. Слабкі кооперативні стосунки з іншими регіонами України.

4. Не досягнуто рівень промислового виробництва 1990 року (по Україні – досягнуто).

5. Високий рівень безробіття.

6. Недостатньо розвинуті малі і середні підприємства.

7. Слабка конкурентоспроможність виробництва, несприятлива структура експорту.

8. Низька інноваційна активність промислових підприємств.

9. Несприятливе підприємницьке середовище.

10. Неefективне адміністрування, довгі бюрократичні процедури, корупція.

11. Недостатня кількість кваліфікованих, сучасних керівників.

12. Низький рівень оплати праці фахівців високого рівня.

Відповідно до цього було визначено основні потенційні загрози, такі як погіршення демографічної ситуації, відтік активних кадрів у зв'язку з попитом нових «центрів тяжіння» кваліфікованої робочої сили (Київ, за кордон), неадаптованість підприємств області до роботи в умовах СОТ, неделімітована лінія кордону з Республікою Білорусь.

Отже, на підставі проведеного аналізу Житомирської області можна узагальнити такі проблеми розвитку регіону. Однією з головних проблем, що стримує економічний і соціальний розвиток області і потребує поетапного розв'язання, є збільшення диспропорцій у соціально-економічних показниках її розвитку по відношенню до середніх по Україні, а також внутрішньо регіональних диспропорцій, низька конкурентоспроможність та інвестиційно-інноваційна активність підприємств.

Значні диспропорції у сфері економічного розвитку районів і області в цілому спричинені низьким рівнем розвитку інфраструктури та пристосування робочої сили до ринкових умов, недостатньою підтримкою розвитку підприємництва, відсутністю інноваційної активності підприємств, нерозв'язаними проблемами територій постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи і в кінцевому результаті низькою їх інвестиційною привабливістю.

Обвальне скорочення інвестицій в основний капітал у промисловому виробництві за роки трансформаційних перетворень призвело до посилення його витратного характеру, зростання матеріало- та енергоємності продукції.

З урахуванням наведеного, політика органів державного управління та місцевого самоврядування в регіоні повинна бути спрямована, насамперед, на розв'язання існуючих структурних економічних проблем шляхом забезпечення:

1. Інвестиційної привабливості районів і міст області та запровадження інвестиційно-інноваційної моделі розвитку.
2. Розвитку виробничої та соціальної інфраструктури.
3. Вирівнювання та ліквідації диспропорцій між районами і містами у сфері соціального і економічного їх розвитку.
4. Розвитку міжрегіонального співробітництва.
5. Подолання депресивності територій області.
6. Раціонального використання людського потенціалу.

Для підтримки сильних сторін, а також усунення негативних наслідків Житомирського регіону органам державного управління та місцевого самоврядування доцільно, перш за все, згідно із концепцією стратегічного менеджменту, визначити структурі проблеми області, її районів і міст, які мають негативний вплив на конкурентоспроможність і потенціал зростання, розробити заходи щодо їх розв'язання; крім того, доцільно провести моніторинг показників розвитку районів і міст обласного значення та подання його Міністерству економіки України для визначення депресивних територій. Наступне, що потрібно зробити, це розробити, затвердити та реалізувати середньострокову програму розвитку регіону, програми подолання депресивності окремих територій, а також інших програм, націлених на реалізацію пріоритетних напрямів.

Крім того, у сфері зовнішньоекономічної діяльності вказаним органам слід розробити заходи заохочення підключення суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності області до міжнародних інформаційних мереж; змінити структуру експортно-імпоротної операції, яка дозволила б збільшити коефіцієнт покриття експортом імпорту; розпочати процес передачі органам місцевого самоврядування повноважень і покладання на них відповідальності за надання послуг населенню; привести нормативно-правових актів місцевого самоврядування відповідно до вимог законодавства.

Зазначені заходи у майбутньому дадуть змогу збільшити обсяги інвестицій в основний капітал, а також прямих іноземних інвестицій, а також створити умов для сталого розвитку регіону.

Висновки. Проаналізувавши та детально дослідивши викладений матеріал, було зроблено наступні висновки. По - перше, на сьогодні набуває надзвичайної актуальності питання стратегічного планування в системі державного управління в цілому. Саме стратегічне планування і є запорукою успіху повсякденної діяльності органів державного управління та місцевого самоврядування. По – друге, використання основних

інструментів стратегічного менеджменту в умовах Житомирської області дало змогу визначити сильні та слабкі сторони регіону та потенційні можливості та загрози відповідно. Проведений SWOT – аналіз окреслив основні заходи в напрямку планування розвитку зовнішньоекономічної діяльності Житомирського регіону з метою його подальшого процвітання та виходу з депресивного стану.

Використані джерела інформації:

1. Карпов І.Ю. Механізми формування та реалізації регіональних стратегій розвитку: Автореферат дис.. канд. наук з держ. управління: 25.00.02 / Національна академія державного управління при Президентові України. Одеський регіональний ін. – т державного управління. – О., 2007.
2. Малиновський В.Я. Державне управління: Навчальний посібник. -Луцьк: Ред.-вид. відд. "Вежа" Вол. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2000. - 558 с.
3. Стратегія розвитку Житомирської області на період до 2015 року // <http://www.zhitomir-region.gov.ua/doc/776/doc>.
4. <http://ru.wikipedia.org/wiki/SWOT> – аналіз.
5. <http://zhzh.info/news/2008-04-15-2891>.

УДК 338.22.021.1

*Джегур Г.В., аспірант
НДЕІ Міністерства економіки України*

ПРОГРАМИ СПРИЯННЯ ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ - НЕОБХІДНИЙ ЕЛЕМЕНТ АКТИВНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

В роботі досліджено актуальні питання державної політики зайнятості населення, зокрема, розробки і впровадження програми сприяння зайнятості населення. Визначені основні проблеми формування державної програми зайнятості та представлений механізм реалізації молодіжної політики з урахуванням досвіду її проведення в європейських країнах.

В работе исследованы актуальные вопросы государственной политики трудоустройства населения, в частности разработки и внедрения программы содействия трудоустройству населения. Изложены основные проблемы формирования программы трудоустройства и разработан механизм реализации молодежной политики с учетом опыта её проведения в европейских странах.

The article examines the actual aspects of the state policy in the sphere of population job placement, in particular the working out and introduction of the assistance programme of employment. It determines the major problems of the formation of the state employment programme, represents the realisation mechanism of the youth policy taking into consideration the appropriate experience of the European countries.